

18.6.2025

Pintaa pitkin Puolaan – Luontohiilen seminaaripäivät Kielcessä 10.-12.6.2025

Kansalaisosallistumisella painotettuja luontopohjaisia hiilensidontaratkaisuja esiteltiin seminaarissa, Suomesta mukana oli Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunnitelmahanke.

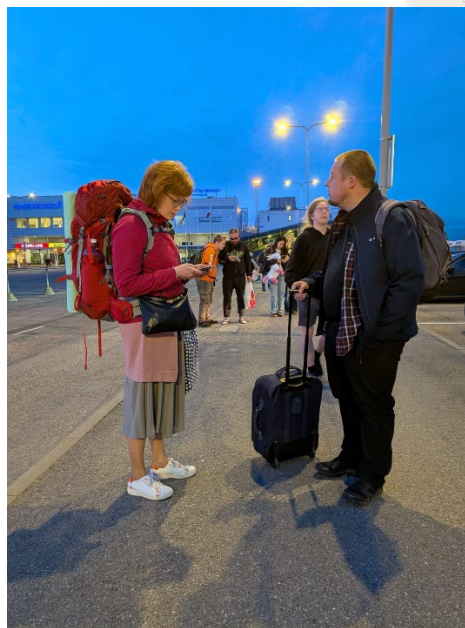
NACAO eli LuontoHiili -hankkeen puolivuositain kokoontuva hankekonsortio tapasi kesäkuussa 2025 Kielcessä, Puolassa. Suomesta matkalle lähtivät projektipäällikkö Anna-Kaisa Tupala sekä kolme sidosryhmän jäsentä: Stefan Baumeister (Jyväskylän yliopisto), Ville Keränen (Viitasaaren kaupunki, ilmastosuunnitelmahanke) sekä Kirsi Kuoppamäki (KVVY, Keurus-hanke).

Full Experience -ryhmä matkusti bussilla ja junalla

NACAO-hankkeessa on haluttu kiinnittää huomiota matkanteon ekologiseen kestävyYTEEN. Tästä syystä tämänkin kertainen reissu toteutettiin menomatkan osalta kestäville matkustustavoilla pintaa pitkin. Aiempi termi "maata pitkin matkustaminen" on saanut rinnalleen totuudenmukaisemman ilmaisun "pintaa pitkin", jonka kuullessaan kuulijat eivät kiemurtele pilkunviilauksen tarpeessa, kun asiayhteydessä on mukana meren ylittäminen laivalla. Suomesta suurin matkustustapa Eurooppaan on ensin meren ylitse joko Viroon, Saksaan tai Ruotsiin ja siitä pääsee maata pitkin jatkamaan eteenpäin.

Puolaan suunnatessamme valitsimme ylityksen Helsingistä Tallinnaan ja jatkoimme siitä eteenpäin bussilla. Full experience -ryhmään kuuluivat Ville Keränen, joka starttasi junalla matkaan Pohjois-Pohjanmaan seudulta. Joukkoon liittyivät Anna-Kaisa Tupala ja Stefan Baumeister, joiden lähtöpisteenä oli Jyväskylä. Kun kokouspäivät alkavat tiistaina, mutta matkanteossa on haluttu huomioida yöpyminen kaupungeissa (eikä bussin kyydissä), on matkaan lähdettävä jo edeltävän viikon lauantaina. Pintaa pitkin matkustavat tapasi toisensa Helsingin Katajanokan vanhassa satamassa ja Suomenlahti ylitettiin iltalaivalla 7.6.2025. Saavuimme n. klo 23 Tallinnaan ja siirryimme taksilla hotellille, lähelle bussiasemaa. Seuraavana aamuna otimme aamiaisen jälkeen jälleen taksin ja siirryimme linja-autoasemalle aloittamaan pisimmän matkapäivämme.

Erikoista Tallinnan päässä oli, että tulosatamassa ei ollut yhtään taksia odottamassa vapaana. Kaikki paikalle tulleet autot olivat etukäteen toisten matkustajien varaamia. Pohdimme, oliko syynä viikonloppulaiva, jolloin monet matkustajat jäävät laivalle majoittumaan eivätkä poistu maihin. Oli niin tai näin, latasimme Bolt-sovelluksen ja tilasimme taksin sujuvasti sitä kautta. Samasta sovelluksesta sai varattua taksin myös seuraavalle aamulle. Hinnat olivat alhaiset Suomen tasoon verrattuna, n. 10 min ajosta maksoimme molemmilla kerroilla noin 5 €.

Kuva 1. Full Experience -ryhmä, Stefan Baumeister, Ville Keränen ja Anna-Kaisa Tupala, lähtivät lauantai-iltana 7.6. Tallinaan Helsingin Katajanokan terminaalista. Perille päästessä Virossa oli pieniä pulmia taksin saamisen kanssa, onneksi Bolt-sovellus oli nopea ladata puhelimeen ja taksin tilaaminen helppoa sen kautta.

Sunnuntaina 8.6. menomatkamme jatkui pitkänmatkan linja-autolla läpi Baltian aina Puolaan asti. Yhtiöksi valitsimme Ecolinesin keltaiset bussit, jotka vastaavat sisätiloiltaan Suomen Onnibusseja. Penkin edessä oli jokaisella paikalla pieni näyttörüutu, josta sai valita kuunneltavaksi esim. musiikkia tai saattoi katsoa elokuvia – valikoimat olivat yllättävän hyvät! Pihhalliset nappikuulokkeet olivat tarpeen, mutta niiden puuttuessa ne sai ostaa 1 € hintaan.

Bussimatkamme tulisi kestämään 16 tuntia, joten varauduimme pitkään koitokseen. Riikassa oli vaihto ja päivän ainut mahdollisuus saada syötävää – tai näin me luulimme. Teimme nopean pyrähdyn neuvostoaikeisten kaarihallien läpi, jotka palvelevat nykyään kauppahalleina. Ilmeisesti alun perin ne on rakennettu ilmalaivojen suojahalleiksi. Riikan linja-autoaseman ruokatarjonta rajautui pizza-automaattiin. Mielenkiintoiselta vaikuttavan automaatin kokeilun jätimme kuitenkin toiseen kertaan ja kävelimme pikapikaa rautatieasemalle, josta löysimme Hesburgerin. Suomalainen pikaruokayhtiö on Baltian maissa näkyvä toimija, kilpailijaa McDonaldsia alkoi näkyä vasta Puolaan saavuttaessa. Kaksi ryhmämme kolmesta jäsenestä ehti saada ruuan mukaan, sitten oli lähdettävä takaisin linja-autoasemalle. Otimme varmuuden vuoksi myös muutamat juoksuaskeleet, jotta tulisi autenttinen kiirehtimisen kokemus ja ehtisimme varmasti jatkoyhteyden kyytiin.

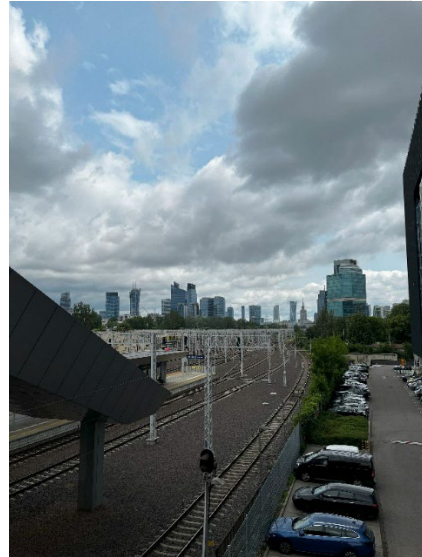
Hyvin ehdimme! Ja yllätykseksemme Riika–Varsova -vuoron bussissa oli palveluhenkilökunta mukana. Lisäksi henkilökuntaan kuului toinen kuljettaja, joka varmistaa bussimatkan hoitumisen suhteellisen lyhyillä tauoilla. Bussin päätepysäkki oli Saksan Stuttgart:ssa, sinne on Riikasta 19 tunnin matka. Meillä oli onneksi luvassa enää 12 h Varsovaan. Ecolinesin palveluihin kuului tietämättämme myös ruoka-annoksia ja pieniä välipaloja, sekä virvokkeita. Hesburgeriin jäänyt valmistumaton lounas saatiin onnekaasti korvattua tällä tarjonnalla. Bussissa oli myös väljää, mikä teki matkustamisesta mukavaa. Saatoimme valita jokainen oman penkkirivin ja oli hyvin tilaa joko tehdä töitä tai nauttia maisemista. Roaming maksujen poistuttua työnteko on Euroopassa helpottunut puhelimesta jaettavan netin myötä, myös offline-tyyppistä kirjoittamista on mukava tehdä pitkällä matkalla.

Kuva 2. Bussimatka taittui jouhevasti ensimmäiset 10 tuntia, vähäinen matkustajamäärä ja väljyys auttoivat viihtymisessä. Liettuan toiseksi suurin kaupunki Kaunas viehätti ilmeellään ja tänne olisi mukava palata uudestaan pidemmäksi kuin 20 minuutin ajaksi.

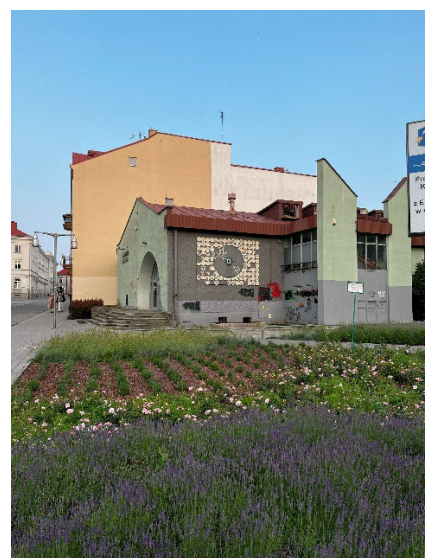
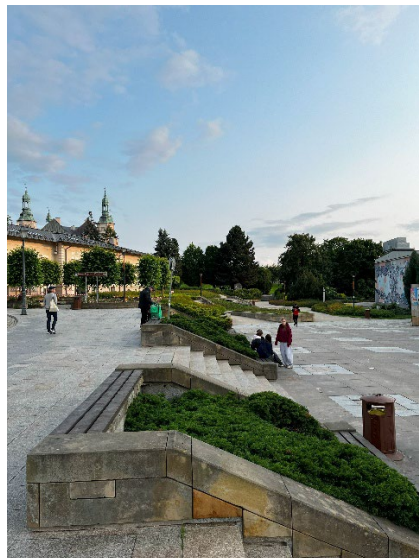
Ohitimme monta pientä ja isompaa kaupunkia, erityisesti Liettuan Kaunas vaikutti kauniilta ja viihtyisältä. Kaupunkia reunusti näyttävä Niemen-joki. Aina 2–3 tunnin välein pidettiin jaloitteluttaako, se tuli todella tarpeeseen pitkän istumisen matkalla. Matkustajat käyttivät tauot joko kahvin etsimiseen tai venyttelyyn ja taukojumppaan. Tauon loppuessa henkilökunta laski, että bussissa on sama määrä ihmisiä kuin lipunmyynnin perusteella pitääkin. Illalla Puolan puolella, ilmeisesti viikonlopun vietosta palaavat paikalliset, nousivat sankoin joukoin bussin kyytiin. Viimeiset neljä tuntia matkustimme hyvin tiiviisti, eikä vapaita penkkirivejä enää ollut. Tällöin ilmastointi ei bussissa oikein enää riittänyt korvaamaan ihmisten hengityksestä ja kehon lämmöstä paksuuntuvaa ilmaa. Onneksi enin osa matkasta oli jo takana, ja tiesimme ettei ole enää kuin muutama tunti Varsovaan. Saavuimme perille minuutilleen aikataulun mukaan klo 23:40; mielestämme hieno suoritus 16 tunnin ja 976 kilometrin ajomatalle!

Pienestä tihkusateesta huolimatta päätimme kävellä hotellille. Iltakävely ei toki poistanut kaikkia matkan raskuuksia, mutta teki kuitenkin hyvää. Hotellimme oli lähellä bussiasemaa, joten matka ei ollut pitkä. Seuraavana päivänä meillä oli aamupäivä aikaa ja käytimme osan ajasta lähikulmien kiertelyyn. Piipahdimme mm. läheisessä isossa puistossa, jossa puiden ja pensaiden välissä kasvoi lyhyeksi leikatun nurmen sijaan niittyä. Virkistävä näkemys puistosta ja mallia voi ottaa Suomeenkin: piknik- tai pallopelialueita ei tarvitse olla joka kohdassa, vaan niille voidaan rajata puistoista oma paikkansa. Tällöin muissa kohdin voidaan tukea esimerkiksi alueelle tyyppillistä kasvilajistoa ja sitä kautta hyönteisten ja lintujen elinmahdollisuuksia.

Kuva 3. Varsovassa puiston luonnontilamaisuus viehätti lähellä bussi- ja juna-asemaa. Itse kaupungin ydinkeskusta jäi kauemmaksi. Rautatie Rail Baltic on rakentumassa, muttei vielä valmis. Junia kyllä kulkee Baltian alueella maasta toiseen, mutta aikataulut eivät ole koordinoituja ja siksi matkanteko on nopeampaa bussilla.

Kahdelta iltapäivällä nousimme jälleen bussin kyytiin ja jatkoimme viimeiset kaksi tuntia Kielceen, Świętokrzyskie:n maakuntaan. Alkumatkasta pysähdyimme Varsovan lentokentällä, josta kyytiin nousi seurueemme neljäs jäsen Kirsi Kuoppamäki. Saimme aikataulutettua viimeisen bussimatkan saapuvan Helsingin lennon kanssa yhteen ja saimme edustusjoukon iloisesti kasaan jo ennen Kielceen saapumista. Kielcessä majoituimme hotellille ja kävimme tutustumassa kaupunkiin kävellen ja illallisen merkeissä. Kielce on rakennettu melko alavalle maalle ja keskustalla on ollut tilaa levittäytyä laajalle. Rakennukset olivat huomiota herättävän matalia, noin kolmikerroksisia, ja se teki ydinkeskustasta viihtyisän paikan kävellä. Autoliikenne oli siivottu ydinkeskustaa kiertäville isoille (ja aika meluisille) teille, mikä rahoitti ydinkatuja tunnelmaa.

Kuva 4. Kielcen keskustan matalaa rakennuskantaa ja monia kaupunkivihreän kohteita. Urbaanin vihreän määrään oli kaupungissa selvästi panostettu ja mm. autoteiden vieruskaistoilla huojui tuulessa niittykasvillisuus.

Kuva 5. Suomen tiimi pääsi tutustumaan kaupungin ilmeeseen saapumispäivän iltana 9.6.2025. Kuva otettu vanhan kaupungin keskuskaukiolla, jonka laidalla illallistimme saapumispäivänä sekä seuraavan päivän iltana.

Teemaseminaari: Organisaatioiden ja kansalaisten osallistaminen luontopohjaiseen päästöjen kompensointiin

Itse tapahtumapäivät alkoivat tiistaina 10. kesäkuuta. Päivä alkoi yhteiskuljetuksella luonto-oppimisen keskuksen kaupungin ulkopuolelle, jossa pidimme kalvosulkeiset ja sen jälkeen tutustuimme Nida-joen suistoon sekä luontokeskuksen toimintaan. Teemana Kielcen tapaamisessa oli kansalaisten ja organisaatioiden osallistuminen erilaisiin ilmastomuutoksen sopeutumisen ratkaisuihin. Suomesta esittelimme Pohjoisen Keski-Suomen ilmastosuunnitelmahankkeen, jossa valmisteltiin kahdeksalle kunnalle ensimmäinen ympäristöohjelma. Hankkeesta kertoi ilmastokoordinaattori Ville Keränen Viitasaaren kaupungilta. Hän avasi hankkeen toimintatapaa, jossa painotettiin vahvasti paikallisten sidosryhmien kanssa keskustelua ja hankekokonaisuus pysyi näin hallittavissa sekä palvelee aidosti kuntien asukkaita ja päättäjiä. Aihe kiinnosti yleisöä ja lisäkysymyksiä esitettiin.

Muiden maiden esittelemät käytännöt olivat:

- Nature-Based Emissions Offsetting: Local Experiences from Enea Polaniec Power Plant (Puola)
- ClimaSTORY® workshop, Auvergne-Rhône-Alpes, France (Ranska)
- FEVer Strategy – Ecological Function of Green (Italia)
- Sustainable destinations, beyond offsetting (Espanja)
- Bremen Biodiversity Strategy 2030 (Saksa)

Käytännöistä julkaistaan kirjalliset koosteet LuontoHiili -hankkeen [englanninkielisille nettisivuille](#) syyskuun 2025 aikana. Edelliset esimerkit sieltä jo löytyvät luettavaksi!

Esitysten jälkeen alkoi seminaaripäivien käytännön osuus ja tutustuimme neljään eri kohteeseen Świątokrzyskie maakunnan alueella. Nämä olivat 1) Luontokeskuksen toiminta Umianowice:ssa, 2) Nida-joen ennallistettu sisämaan suisto, 3) metsäalueiden pohjaveden pinnankorkeuden nostaminen ja sadevesien pidätys sekä 4) Starachowice:n kaupungin urbaanin vihreän ratkaisut.

Kuva 6. Ville Keränen esittelee Pohjoisen Keski-Suomen kahdeksan kunnan yhteisen ilmastosuunnitelmahankkeen kansainväliselle NACAO:n hankekonsortiolle.

Luontokeskus ympäristökasvattajana ja mukana lajiston suojelussa

Umanowice:n luontokeskuksessa tehdään erilaisia luonnonsuojeluhankkeita ja koordinoidaan maakunnan natiivin kilpikonnalajiston suojelu- ja ennallistamistyötä (kuva 7), tuotetaan erilaisia oppimis- ja elämysretkiä erityisesti koululaisille ja muille ryhmille (kuva 8) sekä ennallistetaan Nida-joen sisämaan suistoa (kuva 9). Erityisen kiinnostavaa oli laboratoriossa tehtävä kilpikonnalajiston kasvatustyö, joka vie vuosia. Liian pieniä kilpikonnanpoikasia ei voida laskea suistoon petojen vuoksi, joten niiden kasvatamista on tehtävä noin 10 vuotta ennen luontoon siirtämistä. Koordinoiva luonnonsuojelu- ja ennallistamistyö Świątokrzyskie:n alueella sekä koululaisten ympäristökasvatus olivat keskuksen toiminnan kivijalkoja.

Kuva 7. Luonto-oppimisen keskuksessa tehtiin ennallistamistyötä ja elvytettiin paikallisen uhainalaistuneen suistokilpikonnien kantoja. Kilpikonnankasvatukset kasvoivat laboratoriossa ja odottivat siirtoa Nida-joen suistoon. Ulkoaltaassa asui kaksi naarasta, jotka selvisivät jo talvista ulkona pohjaan kaivautumalla.

Kuva 8. Keskuksessa tarhattiin haukkoja opetuskäyttöön, Ville Keränen sai mahdollisuuden syöttää haukka-aitauksen asukasta. Nida-joen suistoon oli rakennettu lyhyt kävelysilta, jonka varrella oli lukuopasteet sekä tuntoaistiopasteet näkövammaisille.

Kuva 9. Nida-joen suistoa.

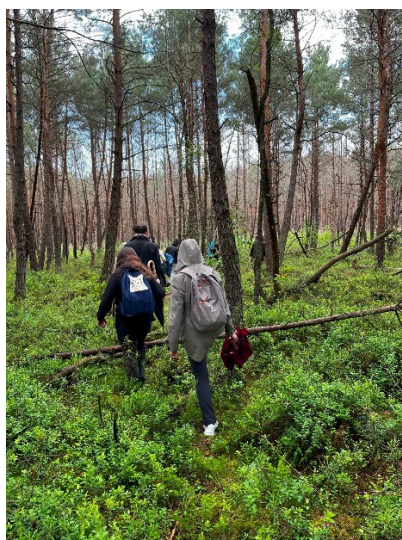
Metsäalueilla Pihta-havupuulajin turvaamista ja soilla hiilensidontaa sekä pohjaveden elvyttämistä

Paikallisen metsähallituksen asiantuntijat esittelivät meille metsäkohteet. Daleszyce Forest District on osa Kaakkois-Świętokrzyskie:n isompaa metsäkokonaisuutta, jossa on parannettu erityisesti pohjaveden tasoa ja vähennetty alueen kuivumista. Ilmastonmuutos on vaikuttanut pohjaveden pinnankorkeuteen ja negatiivisten muutosten korjaamiseksi metsissä toteutettiin erilaisia lampien ja pienten patojen rakentamistöitä, joilla vettä pystyttiin pidättämään maastossa paremmin. Tehdyt muutokset ovat nostaneet myös pohjaveden korkeutta toivotusti. Kuvassa 10 näkyy metsäinen uudispienvesistö, joka toimii myös ylivuotoaltaana rankkasateiden osuessa alueelle. Suurten sateiden kesänä muutamia vuosia sitten pato murtui vesimäärästä ja on sittemmin rakennettu uudestaan. Kivikon päällä on rautaista verkkoa, joka pitää maamassoja paikallaan isompien vesimäärien hyökyessä yli. Sään ääri-ilmiöt voimistuvat vuosi vuodelta ilmastonmuutoksen edetessä.

Daleszyce:n alueella on myös yksi Euroopan suurimmista pihtapuiden kasvualueista ja paikallisen metsähallituksen vastuulla oli pihtametsän turvaaminen. Myös II Maailmansodan aikaiset jäljet näkyvät vielä metsissä, pihtapuiden välistä pilkistivät vanhan sahan rauniot, jonka kautta puutavaraa lähti Saksan armeijalle valtavia määriä 1940-luvulla

Kuva 10. Metsäympäristön pienvesistö, jota voisi kutsua uudislammeksi. Se toimii samalla sadevesivalunnan hidastajana ja patona suuremmille vesimäärille, jotka tulevat ylärinteiden suunnasta. Pato tasaa erityisesti rankkasateiden aiheuttamaan vesimäärää ja lampi itsessään hidastaa veden pintavalumista pois metsästä.

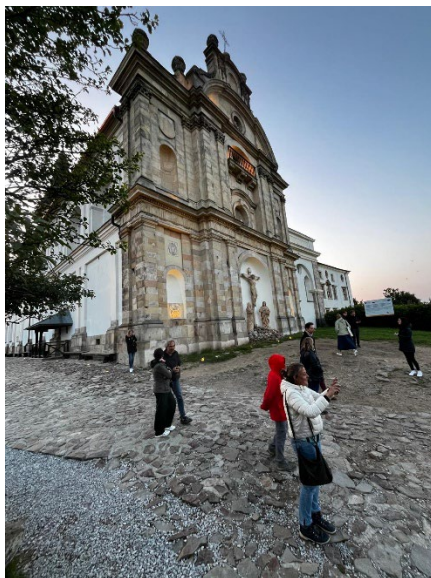

Kuva 11. Suokohteilla ihailimme laajaa avosuota, joka muistutti niin maisemallisesti kuin kasvilajistoltaan suomalaista suomaisemaa. Myös metsäisempään maastoon rakennetulla padolla ja sen vaikutukseen pohjavesiin tutustuimme suon lähistöllä. Maastokahvitus hoidettiin puolalaiseen erittäin vieraanvaraiseen tyyliin: tarjolla oli paljon leivonnaisia sekä erikoiskahveja.

Myös soilla tehtiin vesitalouden ennallistamiseksi töitä. Puolassa soihin ei kohdistu samanlaista kuivatuspainetta kuin Suomessa, ei ainakaan Świątokrzyskie:n alueella. Kuvassa 11 ihastelimme isoa avosuota pienen sadekuuron saattamana suopursujen kukkiessa vieressä. Erikoista oli, että suopursut eivät kuitenkaan tuoksuneet samalta kuin Suomessa! Synnä lienee maaperän erilaisuus, näin päätelimme retkemme aikana. Keskimmaisessä kuvassa (kuva 11) kävelemme kohti padottua aluetta, jonka edestä ei ollut kaadettu metsää vaan puut oli jätetty tarkoituksella kuolemaan soistuvaan maaperään. Tällä on tärkeä merkitys ekologiselta kannalta, kun kuollutta puuta on tarjolla sitä kaipaaville eliölajeille. Myös nilkkaan asti uppoamia sattui muutamalle vieraalle. Suomalaisten ryhmässä keskustelimme, että kaikki meistä varoivat vaistomaisesti astumista ruskean turpeen päälle – hakeuduimme aina mättäille seisomaan ja kävelemään. Metsäretkellä saimme myös ruhtinaallisen kahvitarjoilun, joskin pärisevä generaattori espressokonetta varten aiheutti meissä hieman hilpeyttä.

Illallinen Pyhän Ristin luostarissa ja kotiinpaluu

Metsä- ja suokohteiden jälkeen piipahdimme vielä nopeasti Starachowicen kaupungissa katsomassa kaupunkivihreän ratkaisuja mm. bussipysäkkien katoilla. Illallisen söimme Pyhän Ristin Luostarissa, joka olikin kunnioitusta herättävä kivirakennus mäen harjalla, josta aukesi kauniit näkymät alla olevaan laaksoon. Luostari on tärkeä paikallinen vaikuttaja ja Puolan vanhin pyhäkkö: se on perustettu 1100-luvulla. Lisäksi se on tärkeä matkailukohde, siellä vierailee vuosittain yli 300 000 pyhiinvaeltajaa.

Kuva 12. Pyhän Ristin luostari toisen seminaaripäivän päätöksenä.

Saimme illallistaa luostarin kellarikerroksen kiviseinäisessä kokoustilassa, joka oli varsin vaatimaton ja mahduimme sinne nipin napin isolla ryhmällä. Ruokakin oli perin tavallista, keitettyjä perunoita, salaattia tomaatilla ja kurkulla, leivitettyjä pihvejä kalasta, kanasta ja porsaanlihasta, jälkiruuaksi hedelmiä ja juustoja. Vaatimattomuudesta huolimatta, tai ehkä juuri siksi, tunnelma illallisella oli mitä lämpimän. Se alleviivasi jälleen kerran, mikä merkitys on ihmisten kasvokkain tapaamisella ja miten yhdessä ruokailu on tärkeä sosiaalinen tapahtuma, jonka aikana luodaan ja vahvistetaan siteitä toisiin ihmisiin. NACAO:n Suomi-tiimi oli jälleen monta kokoemusta rikkaampi toisen seminaaripäivän jälkeen!

Kolmantena päivänä kokoontui enää hankkeen ohjausryhmä, eli hankkeessa työskentelevät istuivat kolmisen tuntia kokoushuoneessa ja sidosryhmäläiset saivat vapaan aamun. Kotimatka lähdimme heti puolen päivän jälkeen. Suuntasimme bussilla Varsovaan ja lentokentälle. Illalla saavuimme Helsinkiin, jossa kaksi neljästä jäi pois ja Jyväskylän osasto jatkoi vielä myöhäisellä jatkoyhteydellä Jyväskylään. Kotiin saavuimme aamuyön puolella. Antoisa reissu oli jälleen tämäkin, seuraavaa sitten vain odottelemaan, se tapahtuu marraskuun alussa Italiassa!

Kuva 13. Suomen matkatiimi oppi paljon ja nautti matkasta Kielceen sekä sen lähialueille kohderetkille. Mukana olivat Ville Keränen (vas.), Stefan Beumeister, Anna-Kaisa Tupala sekä Kirsi Kuoppamäki.

Jälkisanat

Ensimmäisen seminaaripäivän iltana istuimme illallisella pubissa, jossa näytettiin jalkapalloa telkkareista. Vuorossa oli Suomi-Puola ottelu, mikä herätti suomalaisissa vieraisissa sekä puolalaisissa isännissä erityistä, hyväätahtoista omien joukkojen kannustushenkeä. Illan aikana tehtiin veto yhdestä pullosta olutta voittajajoukkueen maan hyväksi. Ottelu päättyi Suomen voittoon, mutta vasta niin myöhään, että valtaosa seurueesta oli lähtenyt jo nukkumaan. Ohjausryhmän kokouksen loppupuolella aluehallinnon johtoportaan edustaja saapui kokoukseen ja kysyi Suomen edustajaa; hän oli kuulemma ottelupullon meille velkaa (kuva 14).

Kuva 14. Tiistai-illan Puola-Suomi (tai Suomi-Puola) jalkapallo-ottelun huumaa illallisen yhteydessä ja voittopullon luovutus Suomelle seminaarin päätöspäivänä.